

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΨΑΘΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

ΠΡΟΣ ΑΞΙΟΤΙΜΟΝ ΑΝΩΝΥΜΟΓΡΑΦΟΝ (Ή ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙΔΩΝ)

Αξιότιμε κ. Άνωυμε,

ΧΡΗΣ καμιά έκπληξη ήρα το εύγε-
νικό σας γράμμα όπου δεν έρασα, φησι-
κά, να βρω υπογραφή γιατί ξέρα από
την πόρτα πέρα μου ότι οι εύγενοι έ-
θρωποι της συμπαθούς σας συνομοταξίας άπο-
φύγουν πάντα να υπογράφουν λόγω της καλής
τους άνατροφής. Τό να βρή κανέναν και να
υπογράφη, άσπασίμι, βέβαια, θόραας πού συ-
νεπαγεται, μάλιστα, κινδύνους, ενώ τό να βρή-
γη κανέναν χωρίς να υπογράφη, δείχνει λεπτό-
τητα, διακριτικότητα και, πρό πάντων, σι-
γουριά.

Είναι μία συγκινητική, σ' άλλθεια, πατρο-
παράδοση συνήθεια ώρισμένων κολοσσοτέθρο-
μενων συμπατριωτών μας, που σπουδάζουν να
δγάλουν τον γάδορον που έχουν μέσα τους, τό
κάνουν άνωυμώς ώστε να είναι άδύσμευτος
ό γάδορος να άγκυαίση ελεύθερα, χωρίς να έμ-
ποδίζεται από τους καθιερωμένους κανόνες της
καλής συμπεριφοράς, που είναι υποχρεωμένοι
οί ίδιοι να κρατήσουν λόγω της θαυμασίας
των άνατροφής. Έτσι, κανένας δεν γνωρίζει
ποιός είναι ο γράφων γάδορος, εις ποίον ά-
νθκη, πώς άνομάζεται και πούθε προέρχεται.
Αυτό είναι λίαν έπαγωγώ γιατί ή συκίτηση μοι-
ραίας κάνει τον τόνο της προσωπικής αντί-
δικίας και διεξάγεται επί επιτόπιου ίσηλου.

Άφού, λοιπόν, σας συγχωρώ θερμότητα
γιατί είχατε την άξίωταιμη λεπτότητα να μήν
υπογράφετε ένα γράμμα τόσο γάδορο, προ-
χωρώ ευχαρίστας στην ουσία της επιστολής
σας. Πρόκειται για την ελαίχη μας μουσική
με την οποία άσχυλήθηκα στην προηγούμενη
επιστολή Τσιτσάνη έπιστολή μου. Μού γράφετε,
φιλάτε, μεταξύ άλλων κολακευτικών ότι πάσχα
επί πλέον και από άδερπάτευτο άνοησιαν, ά-
φού δεν μπορώ να ελεγχώσω στο βαθύτερο κώ-
μα της μουσικής τών μπουζουκίδη, του κι' ό έ-
διος ακόμα διαπρεπής μουσουργός κ. Μίκη
Θεοδωράκης θεωρεί ότι άποτελούν την βάση του
συγχρόνου μας μουσικού πολιτισμού.

Από να μπουζουκίδη, από τό χασάτικα και
τό ζεμπέκικα, ύποστηρίζετε κι' έπεις ότι πρέ-
πει να ξεκινήσουμε για να θεμελιώσουμε και
να άναστήσουμε την μουσική μας καλλιέργεια.
Από έκει πρέπει να άσχυρήσω την έπισημη
μας, για να οίστηληταθούμε προς τους ύγιείς
και ρόδιους κόρμους της μουσικής άναδημι-
ουργίας της Έλλάδος.

Ομολογώ, φιλάτε κ. Άνωυμε, ότι ή άπο-
φή σας αυτή μού έκανε βαθύτατη έντύπωση γιατί,
ανιστόρητος όπως είμαι, δεν ήξερα ποσώς
ότι ή σύγχρονη Έλλάς άρχίζει την ιστορίαν
της από τους Τούρκους ζεμπέκιδες, οι όποιοι
μας έδωσαν την ελευθερία μας, άγωνισθέντες με
πόθος τό 1821. Γι' αυτό σας εύγνομώ, όπως
εύγνομώ και τόν κ. Μίκη Θεοδωράκη που
με την επιστολή του στην «Εταφύριον έσοίε»,
επί τέλους, άφθονο φώς στο ιστορικό μου
σκοτάς.

Ενώπιον, λοιπόν, ότι ή μουσική ιστορία της
Έλλάδος άρχίζει με τό δημοτικό τραγούδι και
τόρα κατασυγκινημένος πληροφορούμαι ότι με
μπουζούκια και μπαζουλαδόκια διεξήχη ό ά-
πελευθερωτικός άγώνας, όπου οι φουσταγελλά-
δες άγωνιστές δεν είχαν άλλα είθλα από τους
χασικίθδες και άλλα μέσα έθνικής οίστηρη-
σίας από τους λουλάδες.

Άφού, λοιπόν, ύμεις, εύγνετάστε κύριε Ά-
νωυμε, άναπαύθηστε τις φωτισμένες γνώμες
του κ. Μίκη Θεοδωράκη και με υβρίσατε, μολι-
στα, τόσο πολύ για την άγραμματοσύνη και
την στενωσαλιά μου, αφού τοποθετήσατε τό
μπουζούκια και την μουσική τους στις πηγές
του συγχρόνου πολιτισμού της Έλλάδος. Έ-
στεινενα να μελετήσω τό έθνικά μας τραγούδι
και έπιλάωσα κατασυγκινημένος μερικά από
δούτα, όπως τό έξερς :

Μάγκας θήγες για σεργιάνι
για να βρή κανόν τεκέ
είχε ό δόλιος να φουμάρη
μέρες νωργιά?...!

Προφανώς, λοιπόν, οι τεκέδες άποτελούν τό
δρατήριον του έθνικού ζεσπακώου και τό λίκνο
του καλύτερου μουσικού πολιτισμού μας. Αυτό,
έλλωστε, άποδεικνύεται και από άλλο τραγούδι
της σειράς που λέει :

Γύρω-γύρω οι θερσιδάδες
και στα μέσα οι λουλάδες.

Έπιθεωδώνεται δε από τρίτο τραγούδι που
περιγράφει τους άρμαίους πολεμιστές της Έ-
πακατοστάσεως που τραβάν τον λουλά τους, ενώ
ένας άν' αύτοσε κρατά παραούλι :

Μέ την σειρά μου θέ τό πιά
τόσα τις τσιλιές μου κρατά.

Σέ τέταρτο τραγούδι της γνώσεως αυτής
λαίχης μας μουσικής ό θεοσάμενος μας χασί-
κλας μπαίνοντας στον τεκέ, βαρβόμος, βλέπει
πολλά ντουμάνια και διατάσσει :

Άνοίξτε τά παρόθρα
να φύγουν τά ντουμάνια
να τό φουμάσουμε κι' έμεις
πού είμαστε χαρμάνια.

Σέ πέμπτο τραγούδι άλλος περιγράφει ποι-
ητικότητα και λυρικάτα :

Τό πρωί με την βροσούλα
πάνω στην γλυκεία μαςτούρα.

Δέν θέ προχωρήσω περισσότερο, φιλάτε
στην συγκινητική αυτή ποίηση του τεκέ, του
λουλά, του χασισού και της μαστούρας τών
προγόνων μας θερσιδάων που άβουη κατά προ-
τίμησιν οι συνεχιστές της γνώσεως μουσικής
μας παράδοσης, για να θυμηθώ άλλη κατηγορία
τραγουδιών — έρωτικών και ηρωικών — που
προφανώς τραγουδούσαν ή Μπουμπουλίνα και
ή Μαριά Μουσαγέου :

Τρέβε μάγκας να ρυτήσης
να σου πουν ποιά είμ' έγώ.
Είμ' έγώ γυναίκα είνα
ντερμπεντέρισσα
πού τους άντρες σαν τά ζώρια
τους μπεγλέρια!...

Κι' εν συνέχεια αφού τόσο ώρια μας ρη-
γήθηκα, σπεύδει να μας πληροφορήση — με τό
μπεγλερί ανά χείρας — ότι κατίς ταβέρνες και
στά κομπασέ γεννήθηκα. Ο αντίστοιχος, θ-
μος, τύπος του ρεμπέτη δέν τό βάζει κάτω, έξ-
ού και τραγούδι μετροφώνος :

Είμαι μάγκας τό καυχήμαι
είμαι άμοφο παιδί
τις γυναίκες τις άλλω
σαν ποικύρια
και κορούδο δέν με πιάνει
καμιά κλάμισσα!

Δυστυχώς ό γάδος δέν μού επιτρέπει να πα-
ράσω κι' άλλα ποιητικά δημιουργήματα ά-
νάλογα, γι' αυτό περιωρίθηκα μονάχα σε με-
ρικά από τά κλασικά του είθους που δείχνουν
καλύτερα από τ' άλλα — τά πάλαια — την
καθαρότητα της πηγής από την οποία μάς κα-
λείτε σεις, φιλάτε, να δροσιστούμε. Ήταν στ'
άλλθεια εύγνομη ότι αυτό που άποτελούσαν
μέχρι τώρα μία άπλη μας τέραη — κατόπι
ιδιαιτέρα εύχάριστη λόγω της πρωτοτυπίας —
τόρα τοποθετούνται στην σωστή τους βάση,
την έθνική κι' εκπολιτιστική, βάση στην φω-
τισμένη διάνοια ενός διαπρεπούς συνθέτη, που
θέτει σωστά την σωστή προοπτική του σωστού
μουσικού μας προσανατολισμού. Τιποτα δέν υ-
πάρχε ως τότε, λέει, παρά μόνο τό μπουζού-
κι, την έθνική σημασία του όποιου δέν κατανοή-
σαμε. Έχει, συνεπώς, άπόλυτο δικιο όταν κη-
ρύσσει ότι από τό μπουζούκι, τό ζεμπέκικο και
τό χασάτικο πρέπει ν' άρχίσουμε την μουσική
άναδημιουργία του τόπου μας για να πάμε στις
ψηλότερες μορφές του εκπολιτισμού κι' αυτά —
τά μπουζούκια — πρέπει ν' άρρωγεται οι ζένοι
τουριστές να θαυμάζουν στην Έλλάδα.

Αν όμως ήμουν μέχρι τώρα άκαταπόστιος
και ζούσα στο σκοτάδι, αυτό δέν ήταν λόγος,
φιλάτε. Άνωυμωγράφε, να με βρίζετε και να
με περιφρονήσετε τόσο πολύ. Σ' έγώ-σινά, με
τόν καιρό, μαθαίνει κανένας πολλά, φωτίζεται,
συμπληρώνει τις γνώσεις του και μορφώνεται.

Δέν είμαι τόσο ξεροκέφαλος και έλαδ, ό-
πως πιστεύετε, ώστε να μένω καρφόμενος στις
γνώμες μου. Αντίθετος δέχομαι προθυμότητα
ότι ό φιλάτατος μου Βασίλης Τσιτσάνης άπο-
τελεί στ' άλλθεια έθνικά κέφαλιον, όπως τόν
θέλει ό κ. Θεοδωράκης, κι' ότι τό μπουζούκια,
παιανίζοντα ζεμπέκικα και χασάτικα ή θερ-
σίτικα λιανοτραγούδα, άποτελούν την βάση
του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Άσπαζώ-
μενος, λοιπόν, αυτή την θαυμασία θεωρία της
άναδημιουργίας, νομίζω ότι πρέπει να υιοθε-
τήσουμε άπολύτως και τό κλεζικό της πίστασε
για ν' άναμορφώσουμε λιγάκι και την γλώσ-
σα μας :

— Πού δουλέ...!
— Στόν Περσί...!
— Πόσα πα...!
— Τρέις και π...!

Τό κεφάλι να τό λέμε εμπόσω, τό πανωφό-
ρι επανέωω, τό δεσφιλίδι επενέωωσα,
και εν κανένας μας οκτείρη να του άπαντήσε
άι σιχτιρ!... Αυτό, αξιότιμε κ. Άνωυμο-
γράφε, σας άπαντά κι' έγώ, εν τελευταία ά-
νολώσι, εύόρμος να έχετε πάντοτε ύγιειν
και εύημεριαν. Φιλιεστάτα...

ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ 12/8/1961